

2025/12/8

เขียนโดยคุณควาตะ แผนกงานนิติพลสตึก

อนาคตของชุมชนท้องถิ่น

ครั้งนี้ ผมอยากจะพูดถึงเกี่ยวกับ องค์การชุมชนท้องถิ่นสักครั้ง

องค์การชุมชนท้องถิ่นคือองค์กรที่ก่อตัวขึ้นจากสายสัมพันธ์ของผู้อยู่อาศัยอยู่ในเขตหนึ่งของเมือง หมู่บ้าน หรือพื้นที่ที่กำหนดไว้ในแต่ละเทศบาล เป็นกลุ่มที่เกิดจากความผูกพันของผู้อยู่อาศัยในพื้นที่เดียวกันครับ

ปัจจุบัน ทั่วประเทศมีองค์การชุมชนท้องถิ่นหรือชมรมชุมชนท้องถิ่นประมาณ 298,700 แห่ง (อ้างอิงจากกระทรวงมหาดไทยของญี่ปุ่น) ครับ

ก่อนอื่น ขอเสนอเกี่ยวกับองค์การชุมชนท้องถิ่นในย่านที่ผมอาศัยอยู่ก่อนนะครับ ประกอบด้วย ประธานหนึ่งคน รองประธานห้าคน และ คณะกรรมการตัวแทนจากแต่ละกลุ่มบ้าน ซึ่งแต่ละกลุ่มมีตั้งแต่ไม่กี่หลังคาเรือนไปจนถึงหลายสิบหลังคาเรือน รวมแล้วประมาณ ยี่สิบกว่าคนครับ

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา องค์การชุมชนท้องถิ่นของเราก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงจากปัญหาที่กำลังเกิดขึ้นทั่วประเทศ นั่นคือ กระแสสังคมผู้สูงอายุและจำนวนคนเกิดที่ลดลง ซึ่งส่งผลให้การบริหารจัดการเริ่มเผชิญความท้าทายมากขึ้นครับ

พื้นที่ที่ผมอาศัยอยู่เป็นย่านที่มี “คนดั้งเดิม” ที่อยู่มายาวนาน ทำให้มีผู้อยู่อาศัยที่เป็นผู้สูงอายุเป็นจำนวนมาก ตลอดช่วงสี่ปีที่ผมทำหน้าที่เป็นคณะกรรมการ

เห็นได้ชัดว่ามีผู้สูงอายุหลายครัวเรือนต้องย้ายเข้าไปอยู่ในสถานดูแล ทำให้บ้านกลายเป็นบ้านร้าง บางครอบครัวก็ไม่มีทายาทสืบต่อ

ขณะที่บางท่านก็อายุมากจนไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมขององค์การชุมชนท้องถิ่นได้ จึงขอถอนตัวออก ส่งผลให้จำนวนครัวเรือนในกลุ่มลดลงอย่างต่อเนื่อง

นอกจากนี้ ด้วยข้อจำกัดด้านร่างกาย ผู้ที่มีอายุมากกว่า 80 ปีได้รับการยกเว้นไม่ต้องทำหน้าที่กรรมการ ทำให้ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรในการบริหารองค์การชุมชนท้องถิ่นนั้นเพิ่มความรุนแรงขึ้นทุกปี

แต่หากมองในภาพรวมของทั้งพื้นที่ จะเห็นว่าบริเวณที่เมื่อก่อนตอนผมยังเด็กเป็นเพียงทุ่งนาและภูเขา
ทุกวันนี้ได้กลายเป็นย่านที่อยู่อาศัยใหม่ มีบ้านเรือนสร้างขึ้นเป็นสิบ ๆ หลังเลยครับ
ทำให้จำนวนคนรุ่นใหม่เพิ่มขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

อย่างน้อยก็ “ควรจะ” เพิ่มขึ้นตามตัวเลข แต่ทว่า !

มีหลายครัวเรือนที่ ไม่เข้าร่วมองค์กรชุมชนท้องถิ่น แม้จำนวนผู้อยู่อาศัยจะมากขึ้นก็ตาม

นี่แหละคือสภาพที่กำลังเกิดขึ้นจริงในตอนนี้ครับ

แล้วทำไมผู้คนจึงไม่เข้าร่วมองค์กรชุมชนท้องถิ่นกันล่ะ?

ก่อนจะตอบคำถามนั้น ขออธิบายสั้น ๆ ก่อนว่า องค์กรชุมชนท้องถิ่น ทำหน้าที่อะไรบ้างนะครับ
กิจกรรมขององค์กรชุมชนท้องถิ่นมีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมการพบปะกันของผู้คนในพื้นที่ ดูแลความปลอดภัย
และช่วยกันรักษาความสะอาดและสิ่งแวดล้อมของชุมชน แม้รายละเอียดอาจแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่
แต่โดยพื้นฐานแล้ว องค์กรนี้เป็นกลุ่มที่ชาวบ้านร่วมกันบริหารขึ้น
เพื่อให้ทุกคนสามารถใช้ชีวิตได้อย่างปลอดภัยและสะดวกสบายที่สุดนั่นเองครับ

กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับ ความปลอดภัยและความอุ่นใจของคนในชุมชน

- ดูแลและบำรุงรักษาไฟส่องสว่างตามถนนในชุมชน
- ฝึกซ้อมรับมือภัยพิบัติ และการช่วยเหลือยามฉุกเฉิน
- จัดทำแผนที่ระบุจุดเสี่ยงหรือพื้นที่อันตรายในชุมชน

กิจกรรมด้าน การดูแลสิ่งแวดล้อมและความสะอาดของชุมชน

- การทำความสะอาดถนน รางระบายน้ำ และสวนสาธารณะ พัฒนาความเป็นระเบียบเรียบร้อยของพื้นที่
- การดูแลจุดทิ้งขยะประจำชุมชน และการจัดเก็บวัสดุรีไซเคิล

กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์และการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้คนในชุมชน

- การเข้าร่วมงานเทศกาลฤดูร้อนและกิจกรรมชุมชนต่าง ๆ
- กิจกรรมสำหรับเด็กและการเยี่ยมผู้สูงอายุ
- การใช้บอร์ดหมุนเวียนเพื่อแบ่งปันข้อมูลภายในชุมชน

การแก้ไขปัญหาชุมชนและความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ

- ทำหน้าที่เป็นช่องทางสะท้อนความคิดเห็นของชาวบ้านต่อหน่วยงานราชการ
- การประชุมและหารือเพื่อหาทางแก้ไขปัญหาที่มีร่วมกันในชุมชน

สรุปแล้ว ๆ ก็พบว่าก็มีกิจกรรมต่าง ๆ เช่นนี้อยู่ในองค์กรชุมชนท้องถิ่นครับ

ฟังดูค่อนข้างเหน็ดเหนื่อยเลยใช่ไหมครับ?

แล้วข้อเสียของการเข้าร่วมองค์กรชุมชนท้องถิ่นมีอะไรบ้าง? มาดูกันครับ

หากต้องรับหน้าที่กรรมการ

จะมีข้อจำกัดด้านเวลา

ทำให้เป็นภาระสำหรับครอบครัวที่ทั้งสองฝ่ายทำงานหรือครอบครัวเดียวครับ

แม้ไม่ได้เป็นกรรมการ

ก็ยังคงเข้าร่วมกิจกรรมทำความสะอาดหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชนนะครับ

การมีปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนบ้านอาจทำให้รู้สึกว่าความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชนยุ่งยากและซับซ้อน

แล้วยังมีค่าใช้จ่ายสมทบขององค์กรชุมชนท้องถิ่นด้วย บางครั้งผู้สูงอายุก็พูดจาเหมือน “อยู่เหนือคนอื่น” ด้วยนะครับ

นี่อาจเป็นภาพลักษณ์ของคนที่ไม่เข้าร่วมองค์กรชุมชนท้องถิ่นก็ได้ครับ

ในความเป็นจริง

งานของกรรมการมีภาระมาก

บางครั้งก็เกิดการโยนงานซึ่งกันและกัน

มีเรื่องถกเถียงกันว่าใครจะรับหน้าที่ประธานองค์กรที่ไม่มีใครอยากทำ

สุดท้ายบางกลุ่มหลายสิบครัวเรือนอาจตัดสินใจถอนตัวออกจากองค์กรชุมชนท้องถิ่นไปเลยก็ได้ครับ

แล้วข้อดีของการเข้าร่วมองค์กรชุมชนท้องถิ่นมีอะไรบ้าง?

- กิจกรรมป้องกันอาชญากรรม
เช่น การเฝ้าดูเด็กเวลาไปกลับโรงเรียน การตรวจสอบความปลอดภัยของผู้สูงอายุ
การลาดตระเวนป้องกันอาชญากรรม และหากความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนแน่นแฟ้น
ก็ช่วยเพิ่มความปลอดภัยให้ชุมชนได้ครับ
- กิจกรรมป้องกันภัยพิบัติ
การฝึกซ้อมรับมือภัยพิบัติและอพยพ การแบ่งปันข้อมูลสถานที่หลบภัย
และในกรณีที่องค์กรชุมชนท้องถิ่นมีบทบาทเป็นศูนย์กลางในการจัดการสถานที่หลบภัย
ครัวเรือนที่เข้าร่วมจะมีโอกาสได้รับความช่วยเหลือได้ง่ายขึ้น
- การรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของพื้นที่สาธารณะ
เช่น การทำความสะอาดสวนสาธารณะ ถนน หรือวางระเบียบน้ำอย่างสม่ำเสมอ
เพื่อพัฒนาคุณภาพสิ่งแวดล้อมในชุมชน
- กิจกรรมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างคนในชุมชน
ผ่านงานเทศกาล กีฬา หรือกิจกรรมอื่น ๆ ทำให้คนในชุมชนรู้จักหน้าตาตากันและช่วยสร้างมิตรภาพ
- เป็นช่องทางเชื่อมต่อกับหน่วยงานภาครัฐ
แม้องค์กรชุมชนท้องถิ่นจะไม่ใช่งานราชการโดยตรง แต่เป็นจุดเชื่อมต่อที่สำคัญ
ช่วยให้ผู้คนในชุมชนสามารถสื่อสารความคิดเห็นหรือข้อเสนอไปยังหน่วยงานรัฐได้ง่ายขึ้น
รวมถึงการรับข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐและเผยแพร่ต่อชุมชนผ่านบอร์ดหมุนเวียนหรือช่องทางอื่น ๆ

องค์กรชุมชนท้องถิ่นเป็นองค์กรที่มีข้อดีมากมาย และทำหน้าที่ดูแลพื้นที่อย่างละเอียดอ่อน
ซึ่งหน่วยงานราชการเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำได้ครับ

เรามักได้ยินคำพูดว่า “ถ้ามีจุดทิ้งขยะก็ไม่ลำบากอะไรแล้ว” แต่ความจริงเพียงแค่นั้นยังไม่เพียงพอ
เพราะยังมีปัญหาที่อาจเกิดขึ้นหรือการเสื่อมสภาพของสภาพแวดล้อมในชีวิตประจำวันด้วยครับ

แม้องค์กรชุมชนท้องถิ่นยังคงมีบรรยากาศแบบสมัยโซเวียตอยู่มาก ทั้งดีบ้างและไม่ดีบ้าง
แต่หากต้องการให้สามารถดำรงอยู่ต่อไปได้ สิ่งสำคัญคือ ต้องทบทวนกิจกรรมดั้งเดิม
ปรับปรุงงานที่ทำโดยเป็นนิสัยหรือความจำเป็นโดยไม่จำเป็นให้น้อยลง
และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเพื่อลดภาระของผู้เข้าร่วมครับ

สร้างสภาพแวดล้อมให้ คนรุ่นใหม่และสมาชิกใหม่สามารถเข้าร่วมได้ง่ายขึ้น

พยายามให้ผู้คน เข้าใจถึงกิจกรรมขององค์กรชุมชนท้องถิ่น และเพิ่มความตั้งใจในการมีส่วนร่วม

ขอให้หน่วยงานรัฐสนับสนุนด้าน การเพิ่มประสิทธิภาพและดิจิทัลไลเซชัน (ซึ่งจุดนี้ยังล้าหลังมากที่สุด)

etc...

องค์กรที่ คนรุ่นใหม่ไม่เข้าร่วม ก็จะไม่ค่อย ง่าย เสื่อมถอยลงครับ

คุณได้เข้าร่วมองค์กรชุมชนท้องถิ่นอยู่หรือเปล่าครับ ?

